

ДВОТИЖНЕВИК «ЛІТЕРАТУРНА НЕДІЛЯ» (1941—1944) НА ХВИЛІ ДИСКУСІЙ ПРО МОВНІ ПРІОРИТЕТИ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ

Анотація. У статті вперше публікуються два приватні листи: П. Лінтура до К. Галаса і лист-відповідь адресата, у яких даються оцінки популярного видання «Літературна неділя» й дискутується питання доцільності співпраці з цим виданням. Додаються коментарі й аналізуються факти, що розкривають важливі обставини кристалізації української мовно-етнічної свідомості в середовищі місцевої молоді інтелігенції в умовах угорської окупації Закарпаття.

Ключові слова: Закарпаття, мовна ситуація, літературна мова, видання Підкарпатського общества наук, К. Галас, П. Лінтур.

Системне різноаспектне дослідження й осмислення діяльності Підкарпатського общества наук (ПОН) і мовної практики його членів та співробітників, імовірно, ще надовго залишиться актуальним завданням сучасної філологічної науки. Незважаючи на помітні зрушення в цій сфері, започатковані Й. Дзензелівським, К. Галасом, Ю. Керекешем, В. Маркусем, П. Чучкою, досі недостатньо вивчені питання, як сприймалися мова і зміст видань ПОН (зокрема публікацій у «Літературній неділі») у середовищі місцевої неоднорідної інтелігенції, частина з якої виявляти неприховано свою українськість не могла, остерігаючись репресій. Тож запропонована тема цієї статті **актуальна**. Основними її **джерелами** є архівні матеріали — раніше не публіковані приватні листи П. Лінтура і К. Галаса, у яких даються протилежні оцінки ролі «Літературної неділі» в культурному житті закарпатців. Отже, **мета** нашого дослідження — представити раніше не відомі архівні матеріали приватного листування К. Галаса та П. Лінтура й показати, що історія довела правоту К. Галаса в дискусії (у цьому й **новизна** дослідження). Участь у виданнях ПОН осіб української культурної орієнтації об'єктивно сприяла утвердженню й закріпленню української мовно-етнічної самосвідомості корінного слов'янського населення Закарпаття в складних умовах гортистського окупаційного режиму.

У 40-х роках протягом навчання в Будапештському університеті, значною мірою під впливом

того, що викладав у слов'янському семінарі професор І. Кнежа, закарпатські інтелігенти (тоді студенти О. Балецький, К. Галас, Ю. Керекеш, Й. Архій), усвідомивши себе належними до українського народу, рішуче відійшли від русофільського табору. Це означало не тільки припинити писати російською мовою, а продовжувати свою творчість українською мовою, проїнятися ідеєю зближення з великим українським народом і шукати найменшої можливості публікуватися, доносити до краян свої переконання й віру попри цілком реальну перспективу бути викритим й опинитися серед політично небезпечних із відповідними наслідками в час, коли на все українське було накладено урядове «табу». Єдиним легальним способом, за допомогою якого можна було, погодившись на штучний архаїзований гарайдівський правопис, якось заявити про себе [див. ще: 2; 3], полягав у тому, щоб друкуватися в «Літературній неділі» й насичувати це видання, наскільки можливо, україністичним змістом. Саме завдяки співпраці з авторами з українською мовно-етнічною орієнтацією «Літературна неділя» швидко стала найпопулярнішим виданням ПОН.

Із кола названих вище першим наважився на співпрацю з «Літературною неділею» К. Галас. Його патріотичний вірш «Вставай, народе!» під псевдонімом *М. Дрозд* опублікований 12 жовтня 1941 р. (ч. 11, с. 91). Подаємо текст поезії з адаптацією до сучасного правопису.

*Горі, горі, вставай, народе,
Встрічай священні дні,
Тобі, тобі, тобі народе,
Горять ген там огні.*

*Спіши, спіши, спіши, народе,
Своє своїм візьми
І сонця, сонця, мій народе,
Руками досягни.*

*Горі, горі, вставай народе,
Встрічай священні дні,
Тобі, тобі, тобі народе,
Горять ген там огні.*

За 1942 рік у “Літературній неділі” опубліковано 10 віршів й 1 байку Й. Архія, 2 поезії і 5 наукових статей Е. Балецького (один вірш під псевдонімом О. Вѣщак), 2 вірші, 1 есе і 5 наукових статей К. Галаса, 6 віршів Ю. Керекеша.

Гостра полеміка вибухнула навесні 1942 року між професором Хустської гімназії П. Лінтуром, одним із лідерів русофільства на Закарпатті, та К. Галасом, який уже до 40-х років заявив про себе як талановитий російськомовний поет. Несподіваний для П. Лінтура відхід від русофільства кількох

*Хоть все згорить і спопеліє,
Хоть все відразу відцвіте,
Любов до тебе, мій народе,
Ніщо на світі не змете.*

*Вона не згине, не погасне,
Вона в мені горить давно!
Горить святым вогнем жагучим —
Її розбити — не дано.*

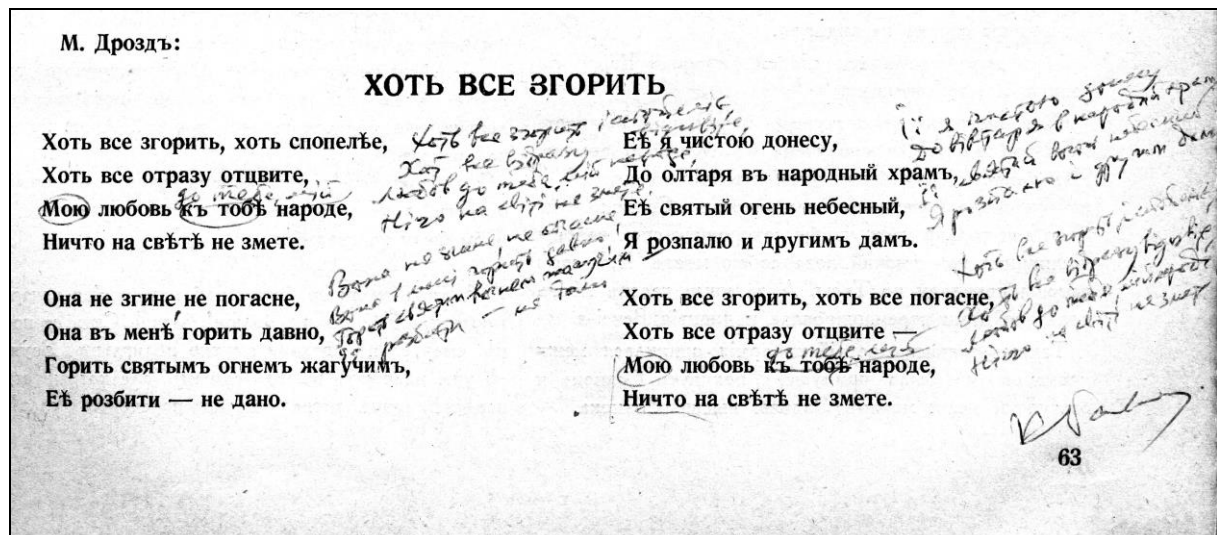
На жаль, цей вірш не дійшов до читача в такій орфографії, й автор у своєму домашньому примірнику річника “Літературної неділі” за 1942 рік по-

добре знаних у краї осіб, особливо К. Галаса, викликав у П. Лінтура почуття глибокого обурення й осуду, що засвідчує його лист до К. Галаса від 9 квітня 1942 року. Можна припускати, що безпосереднім поштовхом до написання цього листа з вимогою пояснити, чому К. Галас відійшов від русофільства, чому став співпрацювати з “Літературною неділею”, був вірш К. Галаса теж під псевдонімом М. Дроздь “Хоть все згорить”, надрукований у номері від 5 квітня 1942 року. Подаємо його текст в авторській редакції з 80—90-х рр. [4, с. 393].

*Її я чистою донесу
До вітаря в народний храм.
Її святий вогонь небесний
Я розпалю і другим дам.*

*Хоть все згорить і спопеліє,
Хоть все відразу відцвіте,
Любов до тебе, мій народе,
Ніщо на світі не змете.*

верх друкованого тексту написав (уже значно пізніше) не попсований варіант. Див. нижче фотокопію.

13 квітня 1942 року К. Галас одержав від свого колишнього наставника П. Лінтура такого листа.

Хуст 9. IV 1942 г.¹

Друг Кирилл!

Когда двѣ недѣли тому назад один из сотрудников “Недѣли” просил меня воздѣйствовать на Вас, как на моего бывшего ученика, чтобы Вы не посылали своих вещей в ихній журнал... Я был поражен... Я не хотѣл вѣрить ушам и глазам своим...

Я долго колебался, писать Вам или не писать, ибо не в моем обычаѣ переубеждать кого-л[ибо] в чем-л[ибудь].

И если, наконец, рѣшѣлся писать Вам, то с глубокой скорбью и с настоящей болью в душѣ...

Вы знаете мои убѣждения, знаете также, с какой радостью и гордостью я слѣдил за Вашей работой, за Вашим развитіем. Среди всего того, что “совершается дома”², Вы все — молодые работники на нивѣ

¹ У лівому кутку аркуша відмітка адресата про одержання: Б[удапе]шт, 13.IV.42.

² Натяк на відомий вислів І. С. Тургенєва про російську мову: “Во дни сомнений, во дни тягостных раздумий о судьбах моей родины, — ты один мне поддержка и опора, о великий, могучий, правдивый и свободный русский язык! Не будь тебя — как не впасть в отчаяние при виде всего, что совершается дома? Но нельзя верить, чтобы такой язык не был дан великому народу!” (червень, 1882).

народной — были для меня утѣхой, служили для меня надеждой и гарантией за будущее нашего несчастного народа. В особенности Вам, друг Кирилл, я верил больше, чѣм кому бы-то-ни-было, на Вас я возлагал самые большіе надежды...

И вдруг... меня просят переубѣдить Вас, чтобы Вы не печатались в “Недѣль”. И кто просит? Один из раскаявшийся [!] сотрудников ея (Ф. Потушняк).

Мнѣ было очень больно... и за Вас, и за себя...

Да понимаете ли Вы, что такое “Недѣля” и кто кроется за ея плечами? Неужели Вы не знаете, что этот журнал — орудіе гробокопателей нашего народа, олицетвореніе оппортунизма, злѣйшій враг не только <нашего>³ русского народа, но и всѣх славян, враг всякой свободной мысли.? Неужели Вам не извѣстно, что на “Недѣлю” смотрят с презрѣніем не только русскіе, но и украинцы, даже и разумные мадьяры?

Что побудило Вас сдѣлаться сотрудником этого постыдного и подлого журнала? Зная Вас, не могу представить себѣ, чтобы Вы из-за 4—5 ренгѣ согласились пойти на сдѣлки с собственной совестью...

Так, скажите, ради бога, почему Вы это сдѣлали?! Чтобы пощеголять цинизмом? Но вѣдь Вы не циник...

Правда, во время оно говорилось, что поэт может служить одновременно одинаково Богу и Дьяволу... Но по моему скромному мнѣнію поэт, как и всякій честный человек, не может быть подлецом, в особенности же поэт-будитель угнетенного народа. В. Брюсов мог писать что-угодно и куда-угодно, потому что он не считал себя непосредственным защитником погибающих, он служил “чистому искусству”... Наше положеніе совершенно иное. Мы должны помнить слова-завѣт Некрасова: “Поэтом ты можешь не быть, но гражданином ты быть обязан!..”

Друг Кирилл, Вы совершаете преступленіе не только по отношенію к русскому народу, но и по отношенію к самому себѣ... Опасно, очень опасно играть с честью, с совѣстью. Давным давно было сказано, что нельзя безнаказанно работать “богу и мамонѣ”⁴, работать “двум господам”... Я не собираюсь читать Вам нравоученія, но как человек, искренно любящій Вас и уважающій Вас да и болѣе опытный, чѣм Вы — желал бы предотвратить опасность, грозящую Вашему духовному развитію... Литературное прошлое предоставляет достаточно примѣров напрасно — по собственной винѣ — погибших дарованій (хотя бы Карабелеш)...

У Вас могут быть сомнѣнія на счет языка... литературного языка. Так сомнѣвался, колебался одно время Патрус. Писал то по-русски, то по-украински. Но в дѣлѣ соціально-политических убѣжденій он ни минуты не колебался. Он твердо шел по намѣченному пути к ясной цѣли...

Ваш случай иной... Писать в “Недѣлю” — значит копать яму под русским и украинским направлени-ем, значить [!] пестовать русинизм т. е. символ культурной смерти для нас, значит поддерживать денаціонализацию, деморализацию нашей интеллигенціи, значит помогать поработать и без того поработенный народ, значит предоставлять нашим врагам оружіе, которое они обращают против нас...

Повторяю: не с цѣлью прочесть Вам нравоученіе посылаю Вам настоящее письмо. Вы человек зрѣлый и самостоятельный, и нравоученіями на Вас не повліять... Если же Вам пишу, то пишу потому, что не могу скрыть своих чувств, своей глубокой скорби и боли... и в надеждѣ, что получу объясненіе. Среди разнообразных жизненных путей я предпочитаю прямой, ясный, рѣшительный. Вы не можете лавировать, перебѣгать с одной дороги на другую; можете ошибаться, даже падать, но должны искренно и смѣло говорить о своих ошибках, сомнѣніях. Иначе запутаетесь и погибнете в противорѣчіях... Как Ваш друг я должен был написать Вам это письмо. Что думаю, прямо говорю Вам. За Вашими плечами не хочу осуждать Вас. Если думаете, что у Вас иной жизненный путь, иная цѣль, то разойдемся.

Ваш П. Линтурь

---

³ Перекреслено.

⁴ Біблійний вислів.

К. Галас у квітні 1942 р. написав П. Лінтурові лист, в якому просив надати йому для себе копію цього листа. Ось яка була відповідь просторого листа-відповідь, завбачливо залишивши й для себе копію цього листа. Ось яка була відповідь.

Будапешт, апріль, 1942 г.

Дорогой Петръ Васильевичъ,

письмо Ваше я получилъ, и очень тронуть имъ, признаться. Чтобы не терять попусту времени, спѣшу выяснитъ нѣкоторые, собств[енно] всѣ вопросы, затронутые Вами въ Вашемъ письмѣ.

Во-первыхъ — очень радуется меня, что Вы поняли, что я пишу въ “Недѣлю” не “из-за 4—5 пенге”. Это на самомъ дѣлѣ такъ.

Что касается того, что “Недѣля” — органъ гробокопателей нашего народа, то не знаю, что Вамъ сказать. Но, насколько знаю, противъ нашего народа этотъ журналъ никогда ничего не писалъ. И мнѣ кажется, что Вы слишкомъ преувеличиваете все это. По-моему, такой “Карп[аторусскій] Голосъ” можно, по его передовицамъ, считать болѣе опаснымъ социальнo-политическимъ интересамъ нашего русина, чѣмъ “Недѣлю”. Кромѣ того, сами прекрасно знаете, каково отношеніе между сегодняшнимъ государствомъ и прессой.

Итакъ, противъ “Недѣли” я не могу имѣть ничего, ничего. И почему бы я былъ противъ нея? Потому что она старается писать народнымъ языкомъ?

Я могу ошибаться, хотя не думаю, что ошибаюсь. Въ самомъ главномъ я не ошибаюсь.

Дѣло, какъ Вы вскользь замѣтили, именно въ моихъ сомнѣніяхъ относительно нашего литературного языка. Т. е. не въ сомнѣніяхъ, т. к. теперь уже у меня никакихъ сомнѣній нѣтъ. Я (насколько мнѣ извѣстны наши языковыя проблемы) вижу, что русскій литературный языкъ дѣйствительно не для насъ и что мы, какъ часть малорусскаго народа, у котораго есть свой, наукой признанный народный и литературный языкъ, должны примкнуть (что касается лит[ературнаго] языка) къ этой общей системѣ, тѣмъ болѣе, что этотъ процессъ раньше или позже уже по самымъ примитивнымъ природнымъ законамъ долженъ совершиться. И — я вѣрю — онъ уже совершается, и недалеко то время, когда онъ получитъ полное свое законное оформленіе и признаніе.

Украинскій языкъ есть, существуетъ, признанъ. Признали его люди серьезные. Мнѣ довольно хотя бы такихъ, какъ Фортунатовъ, Вейнгартъ, Брехъ, Ленинъ... Разъ они считались съ этимъ языкомъ, тѣмъ болѣе долженъ считаться съ нимъ я, т. к. являюсь частью малорусскаго = украинскаго народа. Это фактъ, который, надѣюсь, не будете оспаривать. Вѣдь это признала Ленинградская Академия Наукъ, признала это вся модерная славистика и т. д.

Развитіе лит[ературнаго] языка у насъ — извѣстно какое.

Люди по извѣстнымъ причинамъ стремились писать такъ, какъ писалъ Пушкинъ, Лермонтовъ и пр. Но стихийно всѣ эти писатели находились во власти нашихъ народныхъ говоровъ. Соединиться же съ галицкими литераторами, которые лучше поняли дѣло и вводили народный языкъ умышленно въ книгу, они не хотѣли. И плохо сдѣлали, потому что, понятно, не знали, что это движеніе увѣнчается успѣхомъ. Не спорю, что сохраненіе одного общаго лит[ературнаго] языка для всѣхъ “россовъ” — вещь прекрасная. Но объ этомъ теперь уже поздно думать. Слѣдовательно, мы, 600,000 душъ, не можемъ требовать, чтобы вся исторія повернулась вспять. Было бы глупо. Тѣмъ болѣе глупо придерживаться русск[аго] лит[ературнаго] языка, структура котораго, какъ сами знаете, не малорусская = украинская (фонетика и т. д.).

Слѣдовательно, я примыкаю къ языку Шевченка, Франка, Федьковича. Думаю, что хорошо бы было всѣмъ нашимъ дѣятелямъ понять значеніе этого вопроса, какъ и я.

Это только поможетъ нашему народу подняться культурно, выйти на свою настоящую дорогу. Этого, т. е. введенія живого народного языка (знаю, что спросите, на какомъ діалектѣ писать) требуетъ у насъ вся жизнь, не исключая литературы даже. Сами прекрасно знаете, какъ обстоитъ дѣло съ нашей драматургіей, романомъ, даже съ поэзіей.

Наша поэзія — это остатки, что наши литераторы-бѣдняги собираютъ на задворкахъ русской литературы. Панькевичъ совѣмъ правъ, что наши русскіе писатели и поэты пишутъ со словаремъ въ рукахъ. На это и я имѣю доказательства. Что касается народа, то онъ эту литературу никогда не полюбитъ, т. к. не понимаетъ ее. Утверждать, что народъ вообще никакую литературу не читаетъ, нельзя. Я согласенъ съ мнѣніемъ первого реформатора сербскаго лит[ературнаго] языка Д. Обрадовича, кот[орый] говорилъ, что

и простой мужикъ пойметъ хоть что, если ему написать его языкомъ. Понятно, если говорить о высшей экономіи, политикѣ и т. д., то несомненно, дѣло будетъ стоять иначе. Объ этомъ у насъ уже говорили многіе. Но ясно, что Шевченка скорѣе поймутъ у насъ, чѣмъ Пушкина. Самъ знаю, какъ у насъ читался Павловичъ и какъ наши новѣйшія сборники. Если къ этому прибавить еще произношеніе (а языкъ состоитъ и изъ произношенія), то получится еще хуже.

Я не хочу писать тутъ диссертацию по этому вопросу. Надѣюсь, Вамъ уже и такъ ясно, в чемъ дѣло.

“Недѣлю” я считаю органомъ, который вводитъ народный языкъ въ литературу. А противъ этого я не могу имѣть ничего. Напротивъ, я весь за это именно.

Въ соціально-политическихъ вопросахъ я не мѣняюсь, не мѣнялся и не буду мѣняться. Этого требуютъ интересы моего народа.

Вотъ тутъ все. Разходитъ намъ из-за этого, не знаю, стоитъ-ли. Но противъ своихъ убѣжденій не хочу работать, не могу.

В ожиданіи Вашего отвѣта
съ глубочайшимъ почтеніемъ
остаюсь
Кирилль Галасъ...

P. S.

Всѣ эти наши языковыя тренія являются точной аналогіей того, что совершалось въ Галичинѣ, гдѣ результатомъ всей этой путаницы въ концѣ концовъ былъ языкъ Франка и другихъ. У насъ будетъ тоже то; народный языкъ победитъ, т. к. до сихъ поръ не было еще примѣра въ исторіи, чтобы онъ не побѣдилъ. Колебанія Патруса, мой случай, Балецкій, Карабелешъ, infinitivus на -ти и “якъ” въ “Р[усскомъ] Словѣ”, заявленіе Григи, что, въ случаѣ введенія новой русской орфографіи, онъ откажется отъ всего, поэмы Рущака на “гуцулскомъ говорѣ” — все это явленія, которыя предвѣщаютъ многое. Было бы страшной ошибкой считать все это случайностью. Правда, все это мое убѣжденіе, не больше.

Эти всѣ вещи пусть не покажутся Вамъ моимъ неуваженіемъ къ Вамъ или чѣмъ-нибудь подобнымъ. Этого, надѣюсь, и не будетъ. Тѣмъ болѣе, что всѣ эти вещи далеко не личного характера.

Съ глубочайшимъ почтеніемъ.

П. Лінтур більше не писав К. Галасові. Він усе зрозумів. Нам не зрозуміло, на підставі чого він засумнівався в тому, що К. Галас змінився “въ соціально-политическихъ вопросахъ”. Громадянська позиція К. Галаса тільки зміцніла й стала глибшою, ніж вона виражена у відомій поезії “Будет день”, назва якої стала назвою всього альманаху, що включав літературний добробок хустських гімназистів (1940). Хіба надруковані К. Галасом поезії в “Літературній неділі” в 1941—1942 рр. дають хоч найменші підстави бачити в них якесь рутенство, угроруськість і брак високого громадянського пафосу? Уся біда, мабуть, у тому, що такі поезії треба було написати, як і раніше, по-російськи. Тоді було б усе в порядку з “соціально-политическими вопросами”. Але К. Галас уже твердо крокував іншим шляхом (і думки його були близькі до того, що в схожій ситуації думав Шевченко: “Теплий кожух, та не на мене шитий”).

Варті уваги в цьому зв’язку листи Дмитра Вакарова з Будапешта до Василя Гайду (майбутньої дружини К. Галаса) у період від грудня 1941 до кінця травня 1942 року, у яких Д. Вакаров намагається в колі ізких друзів збити настрої осуду К. Галаса [1: с. 168—174]. Д. Вакаров тлумачить: “К[ирилль] не угро-росс, как ты думаешь. [...] Во всякомъ случае, знай: К[ирилль] не предатель, а

искатель правды. Если он ошибается, то сам потом выйдет на чистую дорогу. [...] Я то, что писал К[ирилль] в “Неделю”, не хвалю, но и не осуждаю. Он это сделал не из-за денег, будь уверена...” [1: с. 172]; “Дело в том, что он — украинец, он не тот, за кого ты его приняла. И понятно, что когда Ты ему, не имея понятия о сути дела, сочинила (под сильным чужим влиянием)⁵ свое письмо, он Тебе ответил. [...] Он считает, что в вопросах о языке Ты не смыслишь много” [1: с. 173].

К. Галас і його побратими-однодумці неодноразово висловлювали незадоволення редакції “Літературної неділі”, яка дуже вільно накидала на оригінальний текст свої правописні пута, додаючи необґрунтовані виправлення, від чого відчутно деформувалася поетичний текст (збій ритму, втрата образності змісту та ін.). У дуже викривленій формі було надруковано одну з найкращих поезій К. Галаса “Vivere!...” [Літературна неділя, 1942. — с. 101]. Див. нижче копію з вердиктом автора “Покалічено!” навскіс тексту. (Виправлений пізніший скорочений варіант вірша див.: 4, с. 394).

⁵ Дуже ймовірно, що на В. Гайду тиснули П. Лінтур та М. Симулик, які знали про її близькі дружні стосунки з К. Галасом.

К. Галасъ:

VIVERE . . . !

Въ нашихъ селахъ карманьола не гремѣла,
Гилотина не скрипѣла въ насъ,
Но и мы хотѣли бы вже жити
И промовити вже разъ . . .

Мы не мали Грозныхъ, въ насъ Атилъ не было,
Крѣпостей чужихъ не брали мы,
Но и мы хотѣлибъ свѣтла,
И выйти разъ вже изъ власти тьмы.

Въ нашихъ селахъ карманьола не гремѣла,
Гилотина не скрипѣла въ насъ,
Но и мы бы хотѣли сонця,
Всѣхъ чудесъ его и красъ . . .

Епопей гремучихъ мы не сотворили . . .
И придуть разъ часы, что сняться намъ —
Выросте нашъ храмъ высоко понадъ горы,
На турни его буде прибытокъ орламъ,

Орламъ роднымъ, что здоймутся высоко,
Чтобъ сонця часть на крылахъ принести,
Чтобъ кинути его на чорнѣхъ просторы
И чорный слѣдъ за тьмою замести . . .

У художній прозі, публіцистиці та наукових статтях мовно-правописні редакційні казуси менш помітні і по суті не заважали адекватно декодувати текст як український з авторським включенням місцевих регіоналізмів.

Своєю участю у виданнях ПОН (“Літературна неділя”, серія “Народна бібліотека”, “Діточа література”, “Руська молодеж”, “Зоря–Најнал”) Й. Архій, Е. Балецький, М. Бараболя (І. Рознійчук), К. Галас, А. Грицак, Ю. Керекеш, М. Лелекач, О. Маркуш, В. Маркуш, П. Міговк, Ф. Потушняк, В. Сливка, Ю. Станинець, зрештою й Г. Стрипський та ряд інших не допустили перетворення цих видань у рупор угороруськості, русинізму. Усі ці видання насправді і щодо мови, і щодо змісту є українськими з незначними вкрапленнями матеріалів, зміст яких слід розглядати як вимушені реве-

ранси в бік угорської влади й греко-католицької церкви, які фінансували видання ПОН. В усякому разі ті матеріали, що за змістом можна кваліфікувати як проугороруські, становлять незмірно меншу кількість, ніж ті, що легко декодуються як такі, що мовно й змістово тяжать або й цілковито належать до українського всенародного вистражданого культурного набуtku. І вони, без усякого сумніву, заслуговують на пильнішу увагу, належне всебічне осмислення й об’єктивне фахове поцінування.

Цінність опублікованих у статті матеріалів убачаємо в тому, що лист П. Лінтура містить об’єктивні оцінки такого явища, як русинізм, а лист К. Галаса подає переконливі аргументи, що “Літературна неділя” не має жодного відношення до заяв нинішніх лідерів неорусинства, нібито їхня діяльність є продовженням діяльності ПОН.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вакаров Д. Избранное. — Ужгород, Закарпатское областное книжно-газетное изд-во. — 248 с.
2. Сугоняк В. Листи М. Симулика до К. Галаса у контексті мовних, літературних і культурно-освітніх змагань на Закарпатті в 1941—1944 роках / Васирина Сугоняк // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. Зб. наукових праць. — Випуск 19. — Ужгород, 2014. — С. 103—114.
3. Сугоняк В. Декодування тексту і підтексту публікацій у виданнях Підкарпатського общества наук / Васирина Сугоняк // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. Зб. наукових праць. — Випуск 21. — Ужгород, 2016. — С. 135—140.
4. Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства (Збірник наукових праць). — Вип. 6: Збірник пам’яті Кирила Галаса. — Ужгород, 2002. — 492 с.

Vasylyna Suhoniak

Twice a week printed journal “Literaturna Nedilia” (1941—1944) on the wave of discussions about language priorities of Transcarpathian intellectuals

Summary. Two private letters: by P. Lintur to K. Halas and the letter-reply by addressee are published in the article for the first time, which contain estimates of the popular edition “Literaturna Nedilia” and discusses about expediency of cooperation with this publication. Comments are added and facts are analyzed that reveal the important circumstances of the crystallization of the Ukrainian linguistic-ethnic consciousness in the field of the local young intellectuals under the conditions of the Hungarian occupation of Transcarpathia.

Key words: Transcarpathia, language situation, literary language, editions of Subcarpathian Society of Sciences, K. Halas, P. Lintur.

Одержано 18.02.2017 р.